

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ МІЖНАРОДНИХ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

CONSTITUTIONAL AND LEGAL ASPECT OF INTERNATIONAL METHODS FOR PROTECTION OF MAN AND CITIZEN'S RIGHTS AND FREEDOMS

Повалена М.В., к.ю.н.,

доцент кафедри теорії права, конституційного та приватного права

Львівський державний університет внутрішніх справ

У статті досліджено міжнародні засоби захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. Актуальність статті зумовлена трагічними часами, які переживає Україна ще з 2014 року – російську агресію, а з 24 лютого 2022 року фактично геноцид українського народу. Наголошено, що порушення прав людини призвело до того, що в рамках ООН та її спеціалізованих установах виробляється значна кількість міжнародно-правових актів щодо взаємодії держав у цьому напрямі. Було прийнято понад 200 нормативних актів, які на сьогодні забезпечують та захищають права людини у всьому світі. У своєму обсязі вони складають організовану систему певних і принципів, які визначають зміст прав і свобод людини, механізми захисту та порядок їх дотримання. Проаналізований український досвід підтверджує, що ступінь захисту прав і свобод людини в будь-якій державі сьогодні залежить не тільки від рівня її ефективності національної судової системи, а також від інтеграції в міжнародну систему захисту прав і свобод людини та громадянина. Україна бере активну участь у міжнародних відносинах, укладає договори, угоди та надалі ратифікує їх. У кожній державі, особливе місце у правовій системі займають міжнародні нормативні договори. Тому, такий принцип як імплементація в національну правову систему ратифікованих конвенцій та міжнародних договорів є однією із найважливіших засад захисту прав людини.

Підкреслено, що проблема захисту прав людини та її основних свобод виходять далеко за межі однієї держави. Саме права людини нині є найпоширенішим чинником взаємодії національних правових систем, оскільки сприяють інтеграції загальносвітового й регіонального правового простору. Зазначено, що відповідно до Конституції України, функція захисту прав і свобод людини покладена на Президента України (як гаранта прав людини), Конституційний Суд України (головний судовий орган захисту прав громадян України) та Уповноваженого Верховної Ради з прав людини в Україні. У ст. 9 Конституції України визнається пріоритет принципів та норм міжнародного права та їх належність до правової системи України, гарантується кожному право на звернення до міжнародних органів захисту прав і свобод, якщо вичерпано всі наявні внутрішньодержавні засоби правового захисту. Міжнародний захист прав людини передбачає здійснення співробітництва держав за двома основними напрямками: а) створення універсальних та регіональних міжнародно-правових норм у галузі захисту прав людини та б) створення і дія спеціальних механізмів контролю за їх дотриманням. До механізмів універсального співробітництва та контролю належить насамперед ООН, однією з цілей діяльності якої є міжнародна співпраця задля розв'язання міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру, а також заохочення та розвиток поваги до прав людини й основних свобод усіх, незалежно від раси, статі, мови та релігії. Зроблено висновок, що здобуття Україною незалежності викликало необхідність формування та проведення власної зовнішньої політики, що сконцентрувалась на забезпеченні безпеки країни, активній двосторонній співпраці з більшістю інших держав, а також із провідними міжнародними та регіональними організаціями. Із цього моменту розпочався процес законодавчого оформлення місця нашої держави на міжнародній арені й виокремлення пріоритетних напрямів, серед яких значне місце посідає захист прав і свобод людини та громадянина.

Ключові слова: права людини, міжнародний захист прав людини, Конституція України, міжнародно-правові норми, міжнародні відносини.

International methods for protection of man and citizen's rights and freedoms in accordance with the Constitution of Ukraine are investigated. According to the Constitution, an important function of protecting human rights and freedoms is assigned to the President of Ukraine (as a guarantor of human rights), the Constitutional Court of Ukraine (the principal judicial body for the protection of rights of citizens of Ukraine), and the Commissioner for Human Rights in Ukraine. Art. 9 of the Constitution of Ukraine recognizes the priority of the principles and standards of international law and their belonging to the legal system of Ukraine. The Constitution of Ukraine guarantees that after exhausting all domestic legal remedies, everyone has the right to appeal for the protection of his or her rights and freedoms to the relevant international judicial institutions or to the relevant bodies of international organizations of which Ukraine is a member or participant. It is emphasized that the problem of protecting human rights and fundamental freedoms goes far beyond any one state. International standards enshrined in international and domestic laws are the result of long-term work in the field of protection of rights and fundamental freedoms. The promotion and protection of human rights and freedoms is the responsibility of States. It operates without discrimination against all persons, as it is enshrined in international instruments that are international standards in the field human rights. Regional cooperation in the field of human rights supplements forms of universal cooperation and more effectively protects fundamental rights in some relationships. Human rights are the most common factor of the interaction of the national legal systems. They contribute to the integration of global and regional legal space. International protection of human rights involves the cooperation of states in two main areas: a) the creation of universal and regional international legal norms in the field of human rights, and b) the creation and operation of special mechanisms for monitoring their observance.

The mechanisms of universal cooperation and control in the field (protection) of human rights include, first, the United Nations, one of the goals of which is international cooperation to solve international economic, social, cultural, and humanitarian problems, as well as to promote and develop respect for human rights and fundamental freedoms of all people, regardless of race, sex, language, and religion. It is concluded that Ukraine's participation in international mechanisms for the protection of human rights, freedoms and legitimate interests confirms that the current degree of protection of human rights and freedoms in any country depends not only on the level and effectiveness of the national judicial system, but also on the integration of the State into the international system of protection of man and citizen's rights and freedoms.

Key words: human rights, international protection of human rights, the Constitution of Ukraine, international legal norms, international relations.

Як відомо, 24 лютого було оголошено про початок вторгнення до України. Російська армія обстрілює та знищує ключові об'єкти інфраструктури, здійснює обстріли житлових районів українських міст та селищ. Станом на початок травня 2022 року, за даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини, внаслідок російської агресії в Україні постраждали понад дві тисячі мирних

жителів: понад 2072 людини загинули і більш ніж дві тисячі поранені. Тож забезпечення міжнародної безпеки є головною проблемою сьогодні.

Україна як незалежна, правова та соціальна держава зацікавлена у захисті прав і свобод людини. У Конституції України чітко визначено місце міжнародних актів у системі джерел конституційного права. Також пріоритетом

є відповідальність за захист прав і свобод людини та громадянина, яку відповідно до Основного закону здійснюють органи державної влади. Зокрема, згідно чинного законодавства, функція захисту прав і свобод людини покладена на Президента України (як гаранта прав людини), Конституційний Суд України (головний судовий орган захисту прав громадян України) та Уповноваженого Верховної Ради з прав людини в Україні.

Кожна держава у світі передбачає у своїй законодавчій системі певний обсяг прав і свобод, якими громадяни можуть користуватися у межах закону. Духовні та матеріальні блага гарантуються державою та підлягають судовому захисту, якщо вони визначаються конституцією та іншими законами держави. Захист прав людини, передусім, передбачає вжиття заходів, спрямованих на охорону її прав і свобод, здоров'я громадян, забезпечення безпеки сприятливого довкілля, захист прав власності, забезпечення громадського порядку, що здійснюються за допомогою прийняття внутрішньодержавних та міжнародних нормативно-правових актів.

Міжнародний захист прав людини є сукупністю міжнародно-правових норм, що гарантують і закріплюють у договірному порядку права і свободи людини, зобов'язання держав щодо встановлення на практиці прав і свобод. Варто наголосити, що права людини довгий час були внутрішньою справою кожної держави і лише після прийняття Статуту ООН стали спільним надбанням міжнародного права. За минулі десятиліття універсальна система захисту прав людини набула розгалуженого і складного характеру. Зараз до неї належать такі органи й механізми: Генеральна Асамблея ООН, Рада ООН з прав людини та її допоміжні органи і механізми; Рада Безпеки ООН і низка її спеціалізованих механізмів; Економічна і соціальна рада ООН і функціонуюча при ній Комісія зі становища жінок та Постійний форум ООН з питань корінних народів; Міжнародний Суд ООН; Секретаріат ООН та його окремі підрозділи; договірні (конвенційні) органи з прав людини; деякі спеціалізовані установи ООН (Міжнародна організація праці, Організація ООН з питань освіти, науки і культури); тимчасові і спеціальні механізми захисту прав людини, створювані органами ООН [1, с. 15].

Відповідно, інститут захисту прав людини, як єдина та загальна система, містить, окрім національного компонента, ще й міжнародний. Комплекс міжнародних заходів захисту прав і свобод людини охоплює можливість захисту своїх прав у межах національної системи захисту, а також можливість звернення до Європейського суду з прав людини та Комітету з прав людини ООН.

Дедалі більше країн задекларували прагнення розвиватися у сфері захисту прав і свобод людини, щоб побудувати ефективну правову державу. На підтвердження цього прагнення Конституції різних країн передбачають можливість звернення до міжнародних органів захисту прав людини, а також визнають важливість міжнародного захисту прав і свобод людини.

У науковій юридичній літературі відзначається активна взаємодія міжнародної й національної правових систем у внутрішньодержавному правовому регулюванні як характерна риса глобалізованого світу, а також розширення присутності міжнародного права у правових системах сучасних держав [2]. Зокрема, питання захисту прав і свобод людини та громадянина досліджувалися такими українськими та зарубіжними вченими, як М. Баймуратов, Ю. Бисага, Ф. Гаєк, Р. Дворкін, М. Дженіс, Д. Донеллі, О. Зайчук, А. Колодій, О. Копиленко, В. Копейчиков, В. Погорілко, П. Рабінович, А. Робертсон, Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, Т. Подорожна, Д. Притика, О. Скакун, Ю. Тодика, М. Цвік, М. Хавронюк, Ю. Шемшученко, І. Фарбер, Л. Юзьков та низка інших. Роботи яких вчених стали теоретичним підґрунтям означеного дослідження.

Мета статті полягає у встановленні ролі та місця Конституції України у забезпеченні захисту прав і свобод людини та громадянина у контексті доктринальних, прикладних та компаративно-правових аспектів. Мета дослідження зумовлює постановку таких завдань: проаналізувати теоретичні засади реалізації захисту прав людини в Україні; дослідити комплекс міжнародних засобів захисту прав і свобод людини як найвищої конституційної цінності.

Міжнародний захист прав людини передбачає здійснення співробітництва держав за двома основними напрямками: а) створення універсальних та регіональних міжнародно-правових норм у галузі прав людини та б) створення і дія спеціальних механізмів контролю за їх дотриманням [3]. До механізмів універсального співробітництва та контролю в галузі захисту прав людини належить насамперед ООН, однією з цілей діяльності якої є міжнародна співпраця задля розв'язання міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру, а також заохочення та розвиток поваги до прав людини й основних свобод усіх, незалежно від раси, статі, мови та релігії.

«Будь-яке міжнародно-протиправне діяння держави сприяє міжнародну відповідальність цієї держави» – йдеться у ст. 1 Резолюції Генеральної Асамблеї ООН [4]. У ст. 9 Конституції України визнається пріоритет принципів та норм міжнародного права та їх належність до правової системи України. Основний закон України гарантує кожному право на звернення до міжнародних органів захисту прав і свобод, якщо вичерпано всі наявні внутрішньодержавні засоби правового захисту [5].

Функціонування міжнародного механізму захисту прав і свобод людини та громадянина є одним із важливих досягнень у міжнародному регулюванні прав людини. Сьогодні, відповідно до положень міжнародних договорів, склалася певна система міжнародно-правових стандартів, а також органів, наділених функціями контролю за діяльністю держав у сфері захисту прав і свобод людини.

Однак, поняття міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини має неоднозначне трактування. В широкому значенні під міжнародно-правовими стандартами розуміють усю сукупність міжнародно-правових актів, що стосуються прав і свобод особи [6]. До них належать міжнародні договори, резолюції міжнародних організацій, інші домовленості, які розкривають суть міжнародно-правових стандартів. У вужчому сенсі під міжнародними стандартами розуміють зобов'язання держав щодо забезпечення, захисту та розвитку принципу поваги до прав людини [7]. Іншими словами, це універсальні міжнародно-правові норми, які є єдиними для міжнародного співтовариства у своєму застосуванні за порушення прав людини.

Концептуальним та основоположним договором, що закріплює основи співпраці держав з прав людини, є Статут ООН, який є міжнародно-правовою базою у сфері захисту прав людини. Закріплені принципи надалі були основою інших міжнародних документів з питань захисту прав і свобод людини. Аналізований міжнародний акт зобов'язує держави вдосконалювати співпрацю між собою, щоб сприяти «загальній повазі та дотриманню прав людини й основоположних свобод для всіх, незалежно від раси, статі, мови та релігії» [8].

Відзначимо, що міжнародні стандарти – це міжнародні принципи і норми, які отримали загальне визнання. Вони відображені у змісті найважливіших міжнародних документів у галузі захисту прав людини. На думку Т. М. Слінько, міжнародні стандарти в галузі прав людини – це загальновизнані міжнародно-правові норми, які закріплюють на загальнонародському рівні статус особистості і встановлюють перелік основоположних прав і свобод, обов'язок держав їх дотримуватися, а також межі

можливого або припустимого їх обмеження [9]. До основних міжнародно-правових актів, що встановлюють загальнолюдські стандарти прав і свобод людини та громадянина дослідники відносять: Загальну декларацію прав людини (1948), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966), Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод з протоколами (1950), Європейський соціальний стандарт (1961), Заключний акт Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі (1975), Підсумковий документ Віденської зустрічі представників держав-учасниць Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі (1989), Документ Копенгагенської наради – конференції з людського виміру НБСЕ (1990) тощо [10, с. 31].

Принагідно зазначимо, що до основних прав людини належать права, закріплені в Загальній декларації прав людини: право на життя, свободу й особисту недоторканність (ст. 3); право на свободу від катувань чи жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (ст. 5); право на рівний захист від всякої дискримінації (ст. 7); право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення основних прав людини, наданих їй Конституцією або законом (ст. 8); право на свободу від довільного арешту, затримання або вигнання (ст. 9); право на справедливий судовий розгляд (ст. 10); право вільно пересуватися й вибирати собі місце проживання в межах кожної держави (ст. 13); право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком (ст. 14); право на свободу думки, совісті і релігії (ст. 18); право на соціальне забезпечення (ст. 22); право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття (ст. 23); право на освіту, спрямовану на повний розвиток людської особистості і на збільшення поваги до прав людини й основних її свобод (ст. 26); право на соціальний і міжнародний порядок, при якому права і свободи, викладені в цій Декларації, можуть бути повністю здійснені (ст. 28) [11].

Міжнародні стандарти прав людини, як частина загальної системи захисту прав і свобод людини, розкриваються через свої функції, а саме:

- встановлення конкретного переліку прав і свобод, що належать до категорії основних та обов'язкових для всіх держав-учасниць міжнародних документів у галузі захисту прав людини;
- визначення сутності кожного з прав і свобод, які мають отримати своє вираження у відповідних нормативних положеннях;
- запровадження зобов'язань для держави щодо визнання, забезпечення та захисту проголошуваних прав і свобод;
- регламентація умов користування правами і свободами, пов'язаними із законними обмеженнями та заборонами [10, с. 16-17].

Безпосередньо функції міжнародних стандартів не передбачають вироблення механізму забезпечення дотримання державами встановлених правил у галузі захисту прав людини, проте це виражається через зобов'язання держав у цій сфері. Держави-учасниці Конвенції вживають відповідно до внутрішнього законодавства заходи для закріплення, забезпечення та захисту прав і свобод людини та громадянина.

Порушуючи питання законних обмежень та заборон користуватися правами і свободами, варто окреслити основні міжнародно-правові акти, що регулюють умови обмеження прав і свобод людини та громадянина. Так, п. 2 ст. 29 Загальної декларації прав людини зазначає, що «при здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна піддаватися лише таким обмеженням, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належ-

ного визнання та поваги прав і свобод інших та задоволення справедливих вимог моралі, громадського порядку та загального добробуту в демократичному суспільстві» [12]. Або, наприклад, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод передбачає у своїх положеннях термін «обмеження», яке можливе лише у передбачених законом випадках і коли це необхідно в демократичному суспільстві та в інтересах національної безпеки і громадського порядку [12].

Розглядаючи питання щодо міжнародних стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини, слід виділити міжнародні нормативно-правові акти, які є основою в даному правовому регулюванні. На сьогодні прийнято чимало міжнародних документів, які містять систему принципів та норм, що стосуються прав людини, про які зазначено вище. Однак універсальним міжнародним документом, який проголошує загальнолюдські цінності в царині прав людини, є прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року Загальна декларація прав людини [11]. Однією з головних переваг цього міжнародно-правового акту є те, що він поєднав у собі всі норми, щодо особистих прав людини, а також визначив межі втручання держави та її органів у сферу особистих прав людини.

Окрім того, важливим міжнародно-правовим актом про забезпечення захисту прав людини, який вплинув на розвиток конституціоналізму в Україні, є Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (надалі – Конвенція). Виходячи з положень Конвенції, основні права і свободи особи є природними, а не такими, що даровані державою, і належать кожному від народження. Враховуючи це, у ст. 21 Конституції України закріплюється, що «права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними» [5].

Згідно з Конвенцією, права людини регулюються тільки законом, який обов'язково публікується, і ніякий нормативно-правовий акт не може її обмежити. Водночас у ч. 2 ст. 22 Конституції України встановлено, що «конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані», а в ч. 3 ст. 57 закріплено, що «закони та інші нормативно-правові акти, що встановлюють права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, визначеному законом, є не чинними» [5].

У ст. 24 Конституції України закріплено один із найважливіших правових принципів – принцип рівності: «громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом». Щодо права приватної власності, то ці положення Конвенції також відображені в Конституції України [5]. Так, ч. 4 ст. 41 Основного закону містить положення щодо непорушності права приватної власності. Примусове відчуження цього права можливе лише як виняток із мотивів суспільної необхідності, на підставі та в порядку, встановленому законом, і за умови попереднього й повного відшкодування їхньої вартості, тільки в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Також, варто виокремити Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1973) та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1976). Обидва ці міжнародні документи закликають держави захищати, забезпечувати й гарантувати права людини, а також зобов'язують держави вживати необхідних заходів для можливості реалізації зазначених у них прав людини. Так, у Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права йдеться про те, що жодне з його положень не може тлумачитися так, ніби хтось може вчиняти дії, спрямовані на порушення визнаних прав і свобод. Зазначений документ закріплює перелік тих прав і свобод, які кожна держава має надати особам, які перебувають на її території та під її юрисдикцією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи інших обставин.

Отже, проблема захисту прав людини та її основних свобод виходять далеко за межі однієї держави. Міжнародні стандарти є результатом тривалої роботи у сфері захисту прав та основних свобод. Забезпечення й захист прав і свобод людини є обов'язком держав щодо всіх осіб, адже це положення закріплено в міжнародних нормативно-правових актах, які є універсальними міжнародними стандартами в галузі прав людини.

Регіональне співробітництво в галузі прав людини доповнює форми універсального співробітництва та в деяких відносинах навіть ефективніше забезпечує захист основних прав [10, с. 18]. Саме права людини нині є найпоширенішим чинником взаємодії національних правових систем, сприяють інтеграції загальносвітового й регіонального правового простору. Це зумовлено низкою чинників: індивіди отримали можливість впливати на національні системи через звернення до міжнародних органів захисту прав людини – відтак питання захисту прав людини перестали бути справою виключної юрисдикції окремої держави; збільшилася кількість міжнародно-правових актів, що є складовою частиною правової системи суверенної держави і тому обов'язкові для застосування. Крім того, намітилася тенденція до уніфікації механізмів захисту прав людини, які представлені на різних рівнях, через що стають ще більш доступними.

Принагідно зазначимо, що основними органами в системі ООН щодо захисту прав людини є:

1. Генеральна Асамблея ООН, яка відповідно до Статуту ООН має право розглядати принципи співпраці задля підтримання міжнародного миру та безпеки.

2. Комісія ООН з прав людини, створена для контролю за виконанням державами-учасниками умов Пакту про громадянські і політичні права та двох Факультативних протоколів до нього.

3. Комітет із ліквідації расової дискримінації.

4. Комітет проти катувань, до якого входять 10 експертів та який контролює виконання Конвенції проти катувань [13, с. 179].

Як відомо, Статут ООН, ухвалений 1945 року, проголосив принцип поваги до прав людини лише як мету Організації Об'єднаних Націй, до досягнення якої повинні прагнути держави. Минуло понад двадцять років, щоб цей принцип таки зафіксували в договірному порядку в Пакті про права людини і він став обов'язковим. При цьому варто зазначити, що, на відміну від громадянських та політичних прав, соціально-економічні і культурні права спершу розглядалися лише як стандарти, до досягнення яких мають прагнути держави. Проте процеси глобалізації, що відбуваються у другій половині ХХ ст. і на початку ХХІ ст., не могли не вплинути на універсалізацію прав людини та загальне визнання з боку держав, що всі права і свободи, зокрема соціально-економічні, є обов'язковими, нероздільними та взаємозалежними.

Таким чином, реформування міжнародного регулювання прав людини варто здійснювати в рамках ООН, яка є найкращим і, мабуть, найбільш дієвим форумом,

у межах діяльності якого можна узгодити інтереси різних держав та всієї міжнародної спільноти. Потенціал ООН у глобалізованому світі, безперечно, буде збільшуватися. Так, вступ України до Ради Європи (нагадаємо, що Україна стала членом Ради Європи 9 листопада 1995 р.) та підписання Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод відкрили можливість звертатися з індивідуальними скаргами до Європейського суду з прав людини.

Одним із важливих напрямів сприяння Ради Європи соціально-правовому розвитку нашої держави є наближення правових стандартів в Україні до європейських стандартів у галузі забезпечення прав людини та верховенства права шляхом підписання Україною конвенцій, які становлять договірну базу Ради Європи. Наша держава є стороною 86 юридично зобов'язальних інструментів Ради Європи. Ще 20 підписаних, але нератифікованих документів очікують на завершення відповідних внутрішньодержавних процедур [14].

Тож можна зробити висновок, що міжнародний захист прав людини – це сукупність міжнародно-правових норм, які контролюють права і свободи людини договірним шляхом, зобов'язання держави щодо встановлення прав і свобод на практиці, а також реалізацію міжнародних зобов'язань держав, які гарантують та закріплюють міжнародні механізми безпосереднього захисту порушених прав людини. Міжнародний захист прав людини є системою міжнародних інститутів і процедур їх захисту шляхом розробки міжнародних стандартів у галузі прав людини та створення спеціальних механізмів контролю за дотриманням державами цих прав. Участь України в міжнародних механізмах захисту прав, свобод та законних інтересів людини підтверджує, що ступінь захисту прав і свобод людини в будь-якій країні сьогодні залежить не тільки від рівня й ефективності національної судової системи, а також від інтеграції держави у міжнародну правову систему захисту прав і свобод людини та громадянина. А втім, у сучасній Україні спостерігаються серйозні недоліки у сфері гарантій реалізації положень Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Багато основних прав піддаються частим і серйозним порушенням. Право на життя наражається на небезпеку у зв'язку з невиконанням державою обов'язків із захисту громадян, особливо в умовах загостреного збройного конфлікту. Саме тому, незважаючи на розвиток національних механізмів захисту прав і свобод людини та громадянина, ми маємо ще багато зробити, наприклад, постійно підвищувати юридичну освіченість серед населення, а також спільно працювати над встановленням конструктивного контакту між усіма органами державної влади, іншими організаціями, завданням яких є захист прав і свобод людини та громадянина. Зрештою, нас усіх об'єднує одна місія – це дотримання прав і свобод людини та громадянина незалежно від національної ознаки, віросповідання, місця проживання, соціального статусу та інших критеріїв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини : навч. посіб. Київ : ФОРУМ, 2018. 168 с.
2. Sornarajah M. The Asian Perspective to International Law in the Age of Globalization. Singapore Journal of International and Comparative Law. 2001. Vol. 5. 312 p.
3. Jacobs G. Human rights in the European Union. E. L. Rev. Aug. 2001. Vol. 26. 333 p.
4. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 56/83 «Відповідальність країн за міжнародно-протиправні дії» від 12.12.2001. Стаття 1. URL: <https://docs.cntd.ru/document/901941379>.
5. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР/ URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA%96-%D0%B2%D1%80>
6. Donnelly J. Universal Human Rights in Theory and Practice. 2d ed. Ithaca, New York: Cornell Univ. Press, 2003. 290 p.
7. The future of UN human rights treaty monitoring / ed. by Philip Alston and James Crawford. Cambridge University Press, 2000. 596 p.
8. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text.
9. Слінько Т.М. Міжнародно-правові стандарти в галузі прав людини та їх відображення в Конституції України. *Права людини і демократія* : зб. наук. ст. за матер. наук. конф. (м. Харків, 15 трав. 2018 р.). Харків, 2018. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15177/1/Slinko_30-34.pdf.

10. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посіб. / за ред. О.В. Бігняка. Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2019. 168 с.
11. Загальна декларація прав людини : міжнар. док. від 10.12.1948 / ООН. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
12. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док. від 04.11.1950. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
13. Міжнародне публічне право : підручник / В.М. Репецький, В.М. Лисик, М.М. Микієвич та ін. ; за ред. В.М. Репецького. 2-ге вид. Київ : Знання, 2012. 437 с.
14. Співробітництво з Радю Європи. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/spivrobotnictvo-z-radou-yevropi>.